

בְּמִצְוַת הָאֱלֹהִים עָשִׂיתִי כְּכָל אֲשֶׁר צִוִּיתִנִי

1

א ויאמר יהוה אל־משה בא אל־פרעה כִּי־אני הכבדתי את־לבו
 ב ואת־לב עבדיו למען שתי אתי אלה בקרבו: ולמען תספר באזני
 בנך ובן־בנך את אשר התעללתי במצרים ואת־אתי אשר־שמתי
 ג בם וידעתם כִּי־אני יהוה: ויבא משה ואהרן אל־פרעה ויאמרו
 אליו כה־אמר יהוה אלהי העברים עד־מתי מאנת לענת מפני
 ד שלח עמי ויעבדני: כי אם־מאן אתה לשלח את־עמי הנני מביא
 ה מחר ארבה בגבולך: וכסה את־עין הארץ ולא יוכל לראת את־
 ו הארץ ואכלו את־יתר הפלטה הנשארת לכם מן־הבדד ואכל
 ז את־כל־העץ הצמח לכם מן־השדה: ומלאו בתוך ובתי כל־עבדיך
 ו ובתי כל־מצרים אשר לא־ראו אבותיך ואבות אבותיך מיום היותם
 י על־הארמה עד היום הנה ונס ויצא מעם פרעה: כוונת לא

9 תני דברי חזקה, כתיב (ישעיה י"ט) 'ונגף ה' את מצרים נגוף ורפוא נגוף למצרים ורפוא לישראל' כוונת לא

10

יתר הגזם אכל ד תארפה יתר הארפה אכל הילק יתר הילק אכל החסיל: כוונת לא

11

ארבעה הם קטני־ארץ והמה חכמים מחכמים: הנמלים עם לא כו כה עו הכינו בקיץ לחמם: שפנים עם לא־עצום השימו בסלע ביתם: כו מלך אין לארפה יצא חצץ קלו: שממית בידים תתפש והיא כו כה בתיכלי מלך:

מצינו

12

(כו) חוצץ. מאוסף ומקובץ וכן נקרא אסיפת אבנים קטנים כמ"ש ויגרס בחצץ (איכה ג): כוונת לא

2

(כה) וימלא מנין⁴³ שבעת ימים, שלא שב היאור לקדמותו, שהיתה המכה משמשת רביע חדש, וג' חלקים היה מעיד ומתרה בהם.

ל. וארא

3

בתשובת ריצב"א

כתב ראפילו בט"ו בשבט אין להתענות וצבור שגורו תענית בשני ובחמישי דוחין תענית זה עד שבת הבאה ולא אשכחן תענית בר"ה ותו כיון דמתניתין ארבעה ראשי שנים בהדי הרדי אידמו נמי להרדי בהא מילתא דכולן שוין דאין להתענות, ע"כ: כוונת לא

מצינו ע"כ

13

צא ולמד מה אירע במדבר במעשה העגל ובקברות התאווה וכן רוב תנסיונות האספורף היו בהן תחלה:

וכוונת לא

4

באחד בשבט ר"ה לאילן: מ"ט אמר רבי אלעזר איך אושעיא הואיל ויצאו רוב גשמי שנה ועדיין רוב הקופה סברין טאי קאכור ה"ק אעיפ שרוב חקופה סברין הואיל ויצאו רוב גשמי שנה

מצינו

14

דאמר רשב"ל יוקרא יעקב א"ל בני ואמר האספו ואגידה לכם ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסחלקה מבניו שבינה אמר שכא חס ושלוש יש במחתי פאל כאברהם שיצא מבניו ישמעאל ואבי יצחק שיצא מבניו עשו אמרו לו בניו שמעי ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד באיתה שעה פתח יעקב אמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

מצינו

5

כאחד בשבט ר"ה לאילן. ואין מורמין מסיכות אילן שמנטו פירותיו קודם לכן על פירות האילן שמנטו לאחר מכן: הואיל ויצאו רוב גשמי שנה, טכנר ענר רוב ימות הגשמים שהוא זמן רביעה ועלה השרף כהילטת ונמנלו הפירות חונטין מעמה: כוונת לא

6

כג וכי־תבאו אל־הארץ ונטעתם כל־עץ מאכל וערלתם ערלתו את־ כד פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל: ובשנה הרביעית יהיה כה כל־פריו קדש להוללים ליהוה: ובשנה החמישית תאכלו את־פריו להוסיף לכם תבואתו אני יהוה אלהיכם: כוונת לא

7

וכי תבאו אל הארץ ונטעתם, ר"י בר סימון פתח אחרי ה' אליקים חלכו (דברים ג, ה), וכי אפשר לבניו להלוך אחר הקב"ה וכי וכו' תדבקו (שם), וכי אפשר לבניו לעלות לשמים להדבק בשכינה וכו', אלא מתחלת ברייתו של עולם לא נתעסק הקב"ה אלא במטע תחלה הה"ד (בראשית ב, ח) ויטע ה' אליקים גן בעדן, אף אתם כשונכסין לארץ לא חתעסקו אלא כמטע תחילה הה"ד כי תבאו אל הארץ ונטעתם.

מצינו

15

ויצר יהוה אלהים את־האדם עסר מן־האדמה ופח באפיו נשמת חיים ר"ה האדם לנפש תיה: ויטע יהוה אלהים גן־בעדן מקדם ה השם שם את־האדם אשר יצר: ויצמח יהוה אלהים מן־האדמה כ כל־עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע: ונהר יצא מעדן להשקות את־הגן ומשם יפדד ויהי לארבעה ראשים: שם האחד פישון הוא הסבב את כל־ארץ י החוילה אשר־שם הזהב: והב הארץ הוא טוב שם הבדלח ואבן יב השם: ושם־הנהר השני גיחון הוא הסובב את כל־ארץ כוש: ושם יג הנהר השלישי חידקל הוא ההלך קדמת אשור והנהר הרביעי הוא סרת: ויקח יהוה אלהים את־האדם ויגהו בגן־עדן לעבדה י ולשמרה: כוונת לא

מצינו

8

ועל תנובת השדה ועל ארץ חסדה טובה ורחבה, שרצית והנחלת לאבותינו לאכל מסריה ולשבע מטובה. רחם נא יי אלהי על ישראל עמך ועל וירושלמי עירך ועל ציון משכן קבודך ועל קובכתך ועל היקלך. וכנה וירושלמי עיר הקדש במהרה בימינו, והעלנו לתוכה ושימנו בקנינה ונאכל מסריה ונשבע מטובה, ונברכה עליה בקדשה ובטהרה.

מצינו

16

ולאדם אמר כִּי־שמעת לקול אשתך ותאכל מן־ י העץ אשר צויתך לאמר לא תאכל ממנו ארוחה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חייך: וקוץ ודרדר תצמיח לך ותאכלת י את־עשב השדה: כוונת לא

מצינו

בשעה שאמר הקב"ה לאדם וקוץ ודורר תצמוח לך ולגו עיניו רמעות אמר לפניו רבש"ע אני וחבורי נאכל באבוס אחד כיון שאמר לו כוועת אפך תאכל לחם נתקרה רעתו

ו' ב' מ' ה' י' (25)

והי דבר יהיה אלי לאמר: ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה ולבני ישראל חברו ולקח עץ אחד וכתוב עליו לחסד עץ אפרים וכל בית ישראל חברו: וקרב אתם אחד אלי יח אחד לך לעץ אחד והי לאחדים בידך: וכאשר יאמרו אליך יח בני עמך לאמר הלא תגיד לנו מה אלה לך: דבר אליהם כה יח אמר אדני יהוה הנה אני לקח את העץ יוסף אשר ביד אפרים ושבתי ישראל חברו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתם לעץ אחד והי אחד בידך: והי העצים אשר תכתוב עליהם בידך כ לעציהם: ודבר אליהם כה אמר אדני יהוה הנה אני לקח את בני ישראל מבין הגוים אשר הלכו שם וקבצתי אתם מסביב והבאתי אתם אל אדמתם: ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ בהרי ישראל כב ומלך אחד יהיה לכלם למלך ולא יהיה עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד: ואתה יח יח

והביא האיש את אשתו אל הכהן והביא את קרבנה עליה עשירת האיסה קמח שערים לא יצק עליו שמן ולא יתן עליו לבנה כרימנות קנאת הוא מנחת ופרוץ מנחת עון: כוועת נ' א' (19)

קמח שערים, מתני': כל המנחות באות מן החטין וזו באה מן השעורין. מנחת העומר אע"פ שבאה מן השעורים היא היתה באה גרש וזו באה קמח (הכל מעורב כמו שנטחון). רבן גמליאל אומר כשם שמעשיה מעשה כהמה, כך קרבנה מאכל כהמה. ו' ב' מ' ה' י' (20)

(26)

רבי יוחנן בן זכאי היה אומר: אם היתה נטיעה בתוך ירוך, ויאמרו לה: הרי לך הקשיות - בוא ונטע את הנטיעה תחלה ואת ריבך צא והקבילו.

אנוג ויז' ונ'

ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר סיני וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים: והבאו מרתה ולא יכלו לשתת מים מפנה כי מרים הם עליבן כו קרא שמה מרה: וילנו העם על משה לאמר מה נשתה: ויצעק כו אל יהוה וזרהו יהוה עץ וישלך אל המים וימתקו המים שם שם לו חק ומשפט ושם נסוהו: ויאמר אם שמעו תשמע לקולי יהוה כו אליהך והישר בעיניו תעשה והאונת למצותיו ושמרת כל חקיו כו כל המצולה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני יהוה רפאך: כוועת ג' א' (21)

(27)

וימחר פרעה לקרא למשה ולאהרן ויאמר חטאתי ליהוה אלהיכם ולכם: ועתה שא נא חטאתי אך הפעם והעתירו ליהוה אלהיכם ויסר מעלי רק את המות הזה: ויצא מעם פרעה ויעתר אל יהוה: והפך יהוה רוחים חזק מאד וישא את הארצה ויתקעו ימה סוף לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים: כוועת ד' א' (22)

(28)

ויורהו ה' עץ, רבי שמעון בן יוחאי אומר, דבר מן התורה הראתה, שנאמר ויורהו ה' עץ, ויראהו אין כתיב כאן אלא ויורהו. כענין שנאמר (ח) ויורני ויאמר לי וגר כו. דורשי רשומות אמרו, הראהו דברי תורה שנמשלו כעץ. שנאמר א) עץ חיים היא למחויקים בה.

כוועת כ' א'

(23)

דרונו נהיני כי וזה כחיליר יעקא שחלי ארוא יעקוא שחלי ורניתא וכי וזו מנסכי קייצי להו ועבדו נננא

ו' ב' מ' ה' י' (24)

ויקנא יהוה לארצו ויחמל עליה עמו: ויצן יהוה ויאמר לעמו הגוי שלח לכם את הדגן והתירוש והיצהר ושבעתם אתו ולא אתן אתכם עוד חרפה בגוים: ואת החרשתי ארתיק מעליכם והדחתיו אל ארץ צרה ושמה את פניו אליהם הקדמני וספו אליהם האחרון ועלה באשו ותעל צחנתו כי הגדיל לעשות: אלי תיראי אדמה גילי ושמחי כפי הגדיל יהוה כו לעשות: ו' א' (25)

(29)

והאר צינינו בתורסוף, ודבק לבנו בגיזותיה. ניסד לבנו לאתקה וילקאה את שפך. למען לא גבוש ולא גבלם ולא גבשל ליעולם ויגד.

כוועת ו' א'

(24)

כי הו טיפמרי מהרדי איל ליברכן מד אמר ליה גמשול לך משל לפהיד לאדם שוזה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא מצא אילן שפירותיו מתוקין וצילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו ואל גפירותיו ושחה ממיטו וישב כצילו. וכשביקש לילך אמר אילן אילן כמה אברכך אם אומר לך שיהו פירותיך מתוקין הרי פירותיך מתוקין שיהא ילך נאה הרי צילך נאה שחורא אמת המים עוברת תחתך הרי ואת המים עוברת תחתך אלא יהי רצון שכל נטיעות שנטועין סבך יהיו כמתך אף אתה כמה אברכך אם בתורה הרי (ב) תורה אם בעושר הרי עושר אם בכנים הרי בנים אלא יהי רצון שיהו צאצאי מעיך כמתך:

כוועת ו' א'

(30)

ברוך הוא אלהינו שבראנו לקבדו, והבדילנו סן התועים, ונתן לנו ונתת אמת, ותני עולם נטע בתוכנו. הוא וקנת לבנו בתורתו, ונשם בלבנו אהבתו ונראתו ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, למען לא ניגע לרין ולא נלד לבקלה.

(1-1)